

خیلواکی

استقلال

www.esteqlaal.net

جمعه ۳۱ می ۲۰۲۴

حمید انوری

یادی از هرجان کمال و آن "آب ناخواسته"

کتاب "ضرب المثل ها،... "گردآوری زنده یاد "هرجان کمال" را بر روال معمول ورق میزدیم و به هر صفحه و هر جمله آن دقیق می شدیم و به تفکر فرو میرفتیم که آن خواهر گرانقدر چه اندازه به داشته های میهن و مردم خود می اندیشیده است و یک یک و دانه دانه آنچه را برایش مهم و جالب و قابل درنگ می نموده است جمع آوری می نموده است. این کتاب ایشان هم که به همت و تلاش مادر گرامی شان از فرانسوی به دری ترجمه گردیده، گردآوری و تنظیم شده است و عاقبت به دست نشر سپرده شده است، با قطع و صحافت زیبا، کاغذ مرغوب و اعلی، عکس های رنگه و با در نظر داشت فاصله خطوط و صفحات استوار تهیه گردیده و در اختیار هموطنان و علاقمندان گذاشته شده است، ۲۳۰ صفحه است که تو گوئی "بحری را در کوزه" گنجانیده باشند.

در این مختصر با یادآوری از تلاش های ممتد و خستگی ناپذیر آن روانشاد، از صد ها ضرب المثل، یکی را انتخاب نموده و اندکی آنرا می شگافم تا چه قبول افتد و چه در نظر آید:

"آب ناخواسته مراد است"

این ضرب المثل مشهور را اندکی ته و بالا میکنیم:

معنی و مفهوم و مراد از این ضرب المثل این تواند بود که هرگاه برای کسی آب طلب ناکرده داده شود، ثواب دارد و مرادی است که گویا داده شده است و یا می شود و...

و اگر این قضیه آب را از یک زاویه سیاسی- اجتماعی نگاه کنیم، دیده می شود که همین آب ناخواسته بعضاً به یک سیل مدهش و خانه خراب کن مبدل شده و شهر و ده و قریه ای را با اکثر ساکنان آن چنان می بلعد که نشانی از آن باقی نمی گذارد. البته آن ضرب المثل فقط می تواند در مورد یک جرعه آب صاف و صفای نوشیدنی مصداق پیدا کند و نه آبهای طغیانگر دریا ها که باعث سیل های مدهش می شوند و یا آن آبهایی که همسایگانه طماع آنرا حق "حق و حلال" خود شمرده و با چنگ

و دندان و تیر تلوار و تحدید و تخویف...، دعوی پدری دارند که گویا آن آبها میراث آبا و اجداد شان بوده است. آن گونه آبها نیز هرگز، نه دادن و نه گرفتن آن "مراد" شمرده شده می تواند و... پس جهت وضاحت بهتر این ضرب المثل بهتر آن تواند بود که پسوند "نوشیدنی" بر آن علاوه کرد تا هر بی بصری دعوی میراث پدری نکند و منتظر نباشد که میلیونها متر مکعب آب، بصورت رایگان و بدون درخواست و قراردادی، ناخواسته دریافت کنند و دیگران را در لحاف "مراد" بیچانند. آن ضرب المثل را جهت وضاحت بیشتر اینگونه باید تغییر داد "آب نوشیدنی ناخواسته، مراد است". و اما در همین مورد هم این شعر زیبای "فاضل نظری"، سخنی برای گفتن دارد که بسیار هم پرمعنی و پر مفهوم می نماید:

آب طلب نکرده همیشه مراد نیست
از باغ می برند چراغانی ات کنند
تا کاج جشن های زمستانی ات کنند
پوشانده اند «صبح» تو را «ابرهای تار»
تنها به این بهانه که بارانی ات کنند
یوسف! به این رها شدن از چاه دل میند
این بار می برند که زندانی ات کنند
ای گل گمان مکن به شب جشن می روی
شاید به خاک مرده ای ارزانی ات کنند
یک نقطه بیش فرق رحیم و رجیم نیست
از نقطه ای بترس که شیطانی ات کنند
آب طلب نکرده همیشه مراد نیست
گاهی بهانه ای است که قربانی ات کنند

همه میدانیم و آگاه هستیم که در ایام عید قربان، برای گوسفندان قربانی قبل از ذبح، آب می دهند و گاهی هم آب و یک حبه قند، اما گوسفند بی زبان و مظلوم به فکر این اندر می شوند که انسانی به او مهربانی و عطوفت نموده است، غافل از آنکه اکثر انسانها را خاصیت چنین است که "برای مطلب خود دلبری" کنند.

حتی برای همان گوسفندان قربانی هم، همان "آب نا خواسته"، مراد نتواند بود، بلکه برای شان مرگ در قبال دارد، نه مراد.

برای یک انسان که هیچگونه تمایل برای نوشیدن ندارد و اصلاً هیچ تشنه هم نیست، اگر یک گilas یا پیاله و یا جرعه آب ناخواسته یا طلب ناکرده بدهید، به یک سو میگذارد تا آنکه تشنه شود و تمایلی برای نوشیدن آب برایش ایجاد شود، من اما دانسته نشدم که این آب ناخواسته یا طلب ناکرده برای کدام جهت قضیه، "مراد" به شمار میرود و چگونه و تعبیر و تفسیر آن چگونه خواهد بود و این ضرب المثل تحت کدام شرایط به میان آمده و چگونه "مراد" تلقی گردیده است.

کاش یکی قدمی پیش گذاشته و این ضرب المثل را بصورت عقلانی اندکی برای افراد و اشخاص کند ذهنی چون من بیشتر کاویده و واضح سازد تا دیگر گویا به عمق قضیه رسیده و سبب پریشانی افکار و سوالات واهی نشود.

یاد خواهر گرانقدر ما، "مرجان" گرامی باد و روح و روان شان شاد که هر روز نوشته های پُربار شان سبب تفکر بیشتر و عمیق تر می شود.